

## บทที่ 1

### บทนำ

#### หลักการและเหตุผล

จากสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี 2545 พบว่าประเทศไทย มีประชากรผู้มีงานทำ รวม 33,060,900 คน เป็นชายและหญิง รวม 31,464,000 คน เป็นเด็กที่มีอายุ 15 – 19 ปี รวม 1,596,900 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545) หรือร้อยละ 4.83 ของผู้มีงานทำทั้งหมดและจากสถิติของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพบว่าเมื่อปี 2543 มีจำนวนแรงงานเด็กอายุ 15 – 18 ปีที่ทำงานในสถานประกอบกิจการ รวม 59,000 คน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2545) แม้จำนวนแรงงานเด็กจะลดลงมากในปัจจุบัน แต่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้กำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการการดำเนินการในการบริหารงานแรงงานเด็กไว้หลายมาตรการ ทั้งมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานเด็ก ด้วยการส่งเสริมการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย (ตรวจร่างกาย) การจัดทัศนศึกษา การจัดกิจกรรมค่ายพักแรม มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กด้วยการอบรมเตรียมความพร้อมให้แก่แรงงานเด็กก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน การจัดตั้งอาสาสมัครแรงงานประจำหมู่บ้าน มาตรการในการคุ้มครองด้วยการตรวจแรงงาน รวมทั้งมาตรการอื่น เช่น การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ความรู้ การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือแรงงานเด็ก ฯลฯ เป็นต้น มาตรการที่กล่าวมาข้างต้นล้วนกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองดูแลแรงงานเด็ก ให้ได้รับการปฏิบัติที่ดีในฐานะเป็นแรงงานกลุ่มหนึ่ง ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคมในฐานะผู้ด้อยโอกาส มาตรการเหล่านี้บางมาตรการยังใช้อยู่ บางมาตรการค่อย ๆ เปลี่ยนไปตามสภาพและปัญหาสังคม รวมทั้งทิศทางการดำเนินการที่กำหนดขึ้นใหม่

การจัดกิจกรรมค่ายพักแรมแก่แรงงานเด็กเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แรงงานเด็กได้มีการพักผ่อน จากการปฏิบัติงาน โดยเปิดโอกาสให้แรงงานเด็กเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกสนานตามความเหมาะสมกับวัย ทั้งนี้แรงงานเด็กจะขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวต่างจากเด็กอื่น ซึ่งไม่ได้ทำงานจะมีโอกาสที่ดีกว่าในการอยู่กับครอบครัว หรือได้รับการศึกษาที่ดีกว่า จนถึงปัจจุบันการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม มีแรงงานเด็กเข้ารับการอบรมแล้ว 1,598 คน กิจกรรมนี้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2539 จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการประเมินผลโครงการอย่างเป็นทางการดำเนินการประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการประเมินผลโครงการเฉพาะปี 2546 ซึ่งมีการดำเนินการ 4 ครั้ง ผู้ผ่านการอบรม 385 คน หรือร้อยละ 24.09 ของผู้ผ่านการอบรมโครงการนี้ทั้งหมด

#### วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อประเมินผลความสำเร็จของโครงการส่งเสริมพัฒนาและ การสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบกิจการ (กิจกรรมค่ายพักแรม)
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานต่อไป

#### ขอบเขตการศึกษา

รายงานการประเมินผลโครงการส่งเสริมพัฒนาและ การสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบกิจการ (กิจกรรมค่ายพักแรม) ฉบับนี้ จะประเมินผลโครงการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2546) ซึ่งมีแรงงานเด็กเข้าร่วมโครงการ 385 คน

### คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

แรงงานเด็ก หมายถึง แรงงานอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ทำงานในสถานประกอบการ

กิจกรรมค่ายพักแรม หมายถึง โครงการส่งเสริมพัฒนาและการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการ (กิจกรรมค่ายพักแรม)

รุ่นที่ 1 หมายถึง แรงงานเด็กที่เข้ารับการอบรมระหว่างวันที่ 21 – 23 พฤษภาคม 2546

รุ่นที่ 2 หมายถึง แรงงานเด็กที่เข้ารับการอบรมระหว่างวันที่ 20 – 22 มิถุนายน 2546

รุ่นที่ 3 หมายถึง แรงงานเด็กที่เข้ารับการอบรมระหว่างวันที่ 25 – 27 กรกฎาคม 2546

รุ่นที่ 4 หมายถึง แรงงานเด็กที่เข้ารับการอบรมระหว่างวันที่ 15 – 17 สิงหาคม 2546

### วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากเอกสารรายละเอียดโครงการส่งเสริมพัฒนาและการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการ (กิจกรรมค่ายพักแรม)
2. จัดเก็บข้อมูลจากแบบประเมินผลและแบบสอบถามแรงงานเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม
3. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

**สถิติที่ใช้ในการประเมินผล**

ใช้ค่าร้อยละ (percentage) ในการประเมินผล

**ผลที่คาดว่าจะได้รับ**

1. ได้ทราบถึงความสำเร็จของโครงการฯ
2. ได้ทราบถึงแนวทางที่ควรดำเนินการต่อไป

## บทที่ 2

### การส่งเสริมพัฒนาและการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบกิจการ (กิจกรรมค่ายพักแรม)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัดทำโครงการส่งเสริม  
และพัฒนาการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบกิจการ (กิจกรรมค่าย  
พักแรม) ดังนี้

#### หลักการและเหตุผล

การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจากภาคเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม  
ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้เป็นอย่างมากระหว่างผู้ที่ทำงานอยู่ในภาค  
เกษตรกับนอกภาคเกษตร มีการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ ๆ มากขึ้น ผลจากการ  
ขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมทำให้ความต้องการใช้แรงงานเพื่อการผลิตสินค้าและ  
บริการมีเพิ่มขึ้น ตลาดแรงงานมีแรงงานไม่เพียงพอทำให้เกิดการจ้างแรงงานเด็กขึ้น  
เพราะแรงงานเด็กค่าแรงมักจะถูก มีความขยัน หัวไวสอนง่าย สถานประกอบกิจการ  
ขนาดเล็กที่มีความต้องการจะลดต้นทุนด้วยการจ้างแรงงานราคาถูก แรงงานเด็กจึง  
เข้ามาสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ปัญหาการแรงงานเด็กจึงเกิดและทวี  
ความรุนแรงขึ้น ได้แก่ ปัญหาการถูกหลอกลวง หรือการถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทารุณกรรม  
มีการใช้แรงงานเด็กอย่างผิดกฎหมาย และไม่เป็นธรรม การที่เด็กต้องเข้าสู่ตลาด  
แรงงานก่อนวัยอันควรมีสาเหตุมาจากความยากจน การขาดโอกาสทางการศึกษา การ  
ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความตระหนักเกี่ยวกับสิทธิเด็ก ปัญหาแรงงานเด็กเป็น  
ปัญหาที่ซับซ้อนเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ตระหนักถึง  
ความสำคัญของปัญหาการใช้แรงงานเด็กจึงได้ดำเนินการโครงการส่งเสริมพัฒนา  
และการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบกิจการขึ้น เพื่อให้แรงงานเด็ก  
ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีโอกาสได้รับความรู้ ประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น  
รวมถึงการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยการจัดกิจกรรมค่าย

พักแรมซึ่งจะทำให้แรงงานเด็กได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน นอกเหนือจากการที่จะต้องทำงานทั้งวัน ไม่มีโอกาสพักผ่อนและยังต้องเข้าสู่การทำงานก่อนวัยอันควร

นอกจากจะเป็นการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการกิจการ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กแล้ว ยังมีการอบรมให้ความรู้แก่แรงงานเด็กในสถานประกอบการให้มีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 สิทธิของเด็กและการใช้แรงงานเด็กที่ถูกต้องตามกฎหมาย ตลอดจนรู้จักใช้ประโยชน์จากบริการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีอยู่ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่แรงงานเด็กได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดูแลรักษาสิทธิประโยชน์ของตน และของเพื่อนร่วมงานเป็นการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการ ทั้งนี้เครือข่ายแรงงานเด็กจะเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรที่ทำงานด้านแรงงานเด็ก และแรงงานเด็กให้เกิดความตระหนักรับรู้ถึงสภาพปัญหา มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการ

### วัตถุประสงค์

1. เพื่ออบรมให้ความรู้แก่แรงงานเด็กในสถานประกอบการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 การสร้างเครือข่ายแรงงานและความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำงาน
2. เพื่อสร้างเสริมศักยภาพของบุคลากรที่ทำงานด้านแรงงานเด็ก และแรงงานเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการส่งเสริมและพัฒนาการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการ
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมให้แก่แรงงานเด็กในสถานประกอบการ
4. เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายการให้ความรู้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างแรงงานเด็กในสถานประกอบการ

5. เพื่อแบ่งเบาภาระการตรวจแรงงานเด็กที่ไม่เป็นธรรม และส่งเสริมแรงงานเด็กที่ผ่านการอบรมเป็นเครือข่ายตัวแทนของภาครัฐในการลดปัญหาการใช้แรงงานเด็กที่ไม่ถูกต้องในสถานประกอบการ โดยการประสานงานและแจ้งเบาะแสที่มีการจ้างแรงงานเด็กที่ไม่ถูกต้อง

### วิธีดำเนินการ

1. จัดกิจกรรมพักแรมให้แก่แรงงานเด็กในสถานประกอบการต่าง ๆ โดยการประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อนำแรงงานเด็กไปเข้าค่ายพักแรม โดยการ

- อบรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 การแจ้งเบาะแสการใช้แรงงานเด็กไม่ถูกต้อง สิทธิเด็ก การสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กและความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อแรงงานเด็ก

- จัดกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และการให้ความรู้อื่น ๆ เช่น จริยธรรมในการทำงาน การสร้างวินัยในการทำงาน การวางแผนการทำงานร่วมกัน การปลูกจิตสำนึกให้มีความรักในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยจากยาเสพติด กฎหมายที่ควรทราบต่าง ๆ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ให้แรงงานเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคี รวมถึงการนำไปสู่การสร้างเครือข่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ประสานงานวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการอบรม โดยเฉพาะมีอัสยาชัยที่ดีและพร้อมให้ความดูแลเอาใจใส่

### กลุ่มเป้าหมาย

1. แรงงานเด็กในสถานประกอบการ
2. เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด  
จังหวัด ละ 2 คน

3. เจ้าหน้าที่กลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ พื้นที่ละ 1 คน

### ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. แรงงานเด็กในสถานประกอบการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 การสร้างเครือข่ายและความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน

2. บุคลากรที่ทำงานด้านแรงงานเด็กและแรงงานเด็กมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แรงงานเด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

4. มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการ โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดตั้งชมรมเครือข่ายแรงงานเด็ก อาสาสมัครเครือข่ายแรงงานเด็ก

5. แรงงานเด็กได้มีความรู้ด้านกฎหมายต่าง ๆ มีวินัยในการทำงาน สามารถวางแผนการทำงาน มีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าแสดงออกและมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

### รายละเอียดกิจกรรม

การส่งเสริมพัฒนาและการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กในสถานประกอบการโดยการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม มีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมให้ความรู้แก่แรงงานเด็กในสถานประกอบการเกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน การสร้างเครือข่ายแรงงานและความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำงาน ทั้งยังมุ่งส่งเสริมและพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมให้แก่แรงงานเด็กในสถานประกอบการตลอดจนประสงค์ให้เกิดการสร้างเครือข่าย การให้ความรู้ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างแรงงานเด็กในสถานประกอบการ การ



ดำเนินกิจกรรมประกอบด้วยการนันทนาการ การฝึกกายบริหารและฝึกระเบียบวินัย การเสริมสร้างประสบการณ์และการกีฬา ฐานผจญภัย ประสาทสัมผัส และการหลบหลีก กลุ่มสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้ในหัวข้อวิชาต่าง ๆ เพื่อแรงงานเด็กจะได้นำไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงานและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน และเป็นเครือข่ายการให้ความรู้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างแรงงานเด็กในสถานประกอบกิจการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

### 1. กิจกรรมนันทนาการและกลุ่มสัมพันธ์

เพื่อให้แรงงานเด็กได้รับความสนุกสนาน เปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีความกล้าในการแสดงออก ร่วมกันสร้างสามัคคี สร้างระเบียบวินัยภายในกลุ่ม เช่น การฝึกกายบริหาร การเล่นเกมกีฬาต่าง ๆ การทำงานเป็นทีมและการแสดงละคร ในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยมีการสอดแทรกคติสอนใจ ซึ่งเน้นให้มีความกตัญญูต่อบิดา มารดา ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ การปฏิบัติตนให้ถูกต้อง การมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเสียสละ

### 2. การฝึกความมีระเบียบวินัยและการเสริมสร้างประสบการณ์

การวางแผนและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นการฝึกให้มีความสามัคคีในหมู่คณะ สร้างความมั่นใจ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อเป็นการฝึกกำลังใจ ฝึกความกล้าหาญ ให้มีความมั่นใจตนเอง และสามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์จริง เช่น เมื่อต้องทำงานภายใต้อาคารสูง ฝึกทักษะการเคลื่อนที่ ฝึกทักษะการส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือเมื่อตกอยู่ในพื้นที่อันตราย การดับเพลิงในกรณีการเกิดเพลิงไหม้

รวมทั้งมีกิจกรรมหาตัวอาร์ซี (สถานีกิจกรรม) เป็นการหาตัวอักษรเพื่อมาผสมกัน ให้เป็นคำที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความรู้ในกระบวนการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การบริหารงาน การบริหารคน การบริหารเวลา และมีส่วนร่วมในการวางแผน

### 3. การเสริมสร้างความรู้

เพื่อให้แรงงานเด็กได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน ในสังคม รวมถึงการดำรงชีวิต โดยการบรรยายในหัวข้อวิชาต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายแรงงานที่เด็กควรรู้ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก กฎหมายเบื้องต้นที่ประชาชนควรทราบ จริยธรรมในการทำงาน การป้องกันการติดยาและสารเสพติด การป้องกันอาชญากรรม สอนให้รู้จักภัยอันตรายจากอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ วิธีป้องกันภัยจากคนร้าย การแจ้งข่าว แจ้งเหตุร้ายต่าง ๆ ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีการสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการ เกมส์ ประกอบเพื่อให้แรงงานเด็กสนใจตลอดเวลาไม่เกิดความเบื่อหน่าย

### 4. การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและหลักการโภชนาการ

เป็นการบรรยายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การวางแผนครอบครัว ซึ่งให้เห็นถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การเตรียมความพร้อมก่อนการสมรส การดูแลสุขภาพของตนเอง โดยการออกกำลังกายพักผ่อนให้เพียงพอ และหลักการโภชนาการ สอนให้รู้คุณค่าของอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน การควบคุมอาหาร สารอาหารใดบ้างที่มีประโยชน์/ โทษ ต่อร่างกาย แนวทางการสร้างสุขภาพ และคำแนะนำเพื่อป้องกันโรคต่าง ๆ

## 5. การเสริมสร้างเครือข่ายแรงงานเด็ก

เป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายแรงงานเด็ก ซึ่งให้เห็นว่าอะไรบ้างที่สามารถเป็นเครือข่ายแรงงานได้ ประโยชน์ของการเป็นเครือข่ายแรงงาน การมีส่วนร่วมของแรงงานเด็กในสถานประกอบการ เพื่อให้แรงงานเด็กสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สามารถให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เพื่อนร่วมงานได้ ร่วมกันหาแนวทางในการสร้างเครือข่ายแรงงานเด็กให้มีการพัฒนาต่อไป

### บทที่ 3

#### ผลการดำเนินการ

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมค่ายพักแรมในปี 2546 มีแรงงานเด็กเข้ารับการอบรม 4 รุ่น จำนวน 385 คน ดังนี้

รุ่นที่ 1 แรงงานเด็กที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง รวม 150 คน อบรมระหว่างวันที่ 21 – 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ณ จังหวัดสระบุรี

รุ่นที่ 2 แรงงานเด็กที่ทำงานอยู่ในภาคใต้ รวม 85 คน อบรมระหว่างวันที่ 20 – 22 มิถุนายน 2546 ณ จังหวัดสงขลา

รุ่นที่ 3 แรงงานเด็กที่ทำงานอยู่ในจังหวัดภาคเหนือ รวม 76 คน อบรมระหว่างวันที่ 25 – 27 กรกฎาคม 2546 ณ จังหวัดเชียงใหม่

รุ่นที่ 4 แรงงานเด็กที่ทำงานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 74 คน อบรมระหว่างวันที่ 15 – 17 สิงหาคม 2546 ณ จังหวัดอุดรธานี

จากการสอบถามแรงงานเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมแรงงานเด็กสรุปได้ดังนี้

1. จำนวนผู้เข้ารับการอบรม ทั้ง 4 รุ่น รวม 385 คน เป็นแรงงานเด็กชาย 172 คน หรือร้อยละ 44.67 ของผู้เข้ารับการอบรม แรงงานเด็กหญิง 213 คน หรือร้อยละ 55.33 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด (ตารางที่ 1)

**ตารางที่ 1** แสดงจำนวนผู้เข้ารับการอบรม

จำนวนผู้เข้าอบรม \	รุ่นที่				รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4		
ชาย	58	29	42	43	172	44.67
หญิง	92	56	34	31	213	55.33
รวม	150	85	76	74	385	100

2. ระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 3) จำนวน 242 คน หรือร้อยละ 62.86 จำนวน 76 คน หรือร้อยละ 19.74 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด และกำลังศึกษาระดับปวช. จำนวน 7 คน หรือร้อยละ 1.81 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด (ตารางที่ 2)

**ตารางที่ 2** แสดงระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการอบรม

ระดับการศึกษา \	รุ่นที่				รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4		
ประถมศึกษาปีที่ 6	35	17	12	12	76	19.74
มัธยมศึกษาตอนต้น	93	51	50	48	242	62.86
มัธยมศึกษาตอนปลาย	21	12	14	10	57	14.81
อื่นๆ	1	2	-	4	7	1.81
ไม่ตอบ	-	3	-	-	3	0.78
รวม	150	85	76	74	385	100

### 3. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม

จากการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมค่ายพักแรมของผู้เข้ารับการอบรม ในเรื่องต่าง ๆ นั้น ปรากฏผล ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม พบว่าผู้เข้ารับการอบรม ทั้ง 4 รุ่นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าได้รับประโยชน์จากความรู้มากในวิชาต่าง ๆ จำนวน 314 คน หรือร้อยละ 81.55 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด ได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนาน จำนวน 297 คน หรือร้อยละ 77.14 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด เป็นการผ่อนคลายความเครียด จำนวน 281 คน หรือร้อยละ 72.98 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด และมีเพื่อนเพิ่มมากขึ้นจำนวน 273 คน หรือร้อยละ 70.90 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด (ตารางที่ 3)

3.2 ความรู้ที่ได้รับจากวิทยากรพบว่าผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นเป็นส่วนใหญ่ คือ จำนวน 301 คน หรือร้อยละ 78.18 ได้รับความรู้ปานกลาง จำนวน 75 คน หรือร้อยละ 19.48 ได้รับความรู้น้อย จำนวน 1 คน หรือร้อยละ 0.25 (ตารางที่ 3)

3.3 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมาก จำนวน 255 คน หรือร้อยละ 66.23 มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมน้อย จำนวน 5 คน หรือร้อยละ 1.30 (ตารางที่ 3)

3.4 ความคิดเห็นต่อการเข้าค่ายพักแรมว่าทำให้มีความมั่นใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำและการทำงานเพียงใด พบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความมั่นใจมาก จำนวน 296 คน หรือร้อยละ 76.88 มีความมั่นใจปานกลาง จำนวน 77 คน หรือร้อยละ 20.00 และมีความมั่นใจน้อย จำนวน 6 คน หรือร้อยละ 1.56 (ตารางที่ 3)

3.5 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าค่ายมีเพียงใด พบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ได้รับประโยชน์มาก จำนวน 356 คน หรือร้อยละ 92.47 ได้รับประโยชน์ปานกลาง จำนวน 25 คน หรือร้อยละ 6.49 ได้รับประโยชน์น้อย จำนวน 4 คน หรือร้อยละ 1.04 (ตารางที่ 3)

3.6 ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมค่ายพักแรมว่าควรจัดต่อไป หรือไม่ พบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่าควรจัดต่อไป จำนวน 380 คน หรือร้อยละ 98.70 เห็นด้วยปานกลาง จำนวน 4 คน หรือร้อยละ 1.04 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรม

ที่	ระดับความคิดเห็นผู้ที่ ความคิดเห็น	มาก						ปานกลาง						น้อย						
		รวม		ร้อยละ		รวม		ร้อยละ		รวม		ร้อยละ		รวม		ร้อยละ				
		1	2	3	4	รวม	ร้อยละ	1	2	3	4	รวม	ร้อยละ	1	2	3	4	รวม	ร้อยละ	
1	การเข้าค่ายพักแรมที่ท่านได้รับประโยชน์(ตอบมากกว่า 1 ข้อ) - ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน - การผ่อนคลายความเครียด - ความรู้ในวิชาต่างๆ - มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น	118	71	49	59	297	77.14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	วิทยากร ได้ให้ความรู้เพียงใด	105	77	60	59	301	78.18	45	-	16	14	75	19.48	-	-	-	1	1	0.25	
3	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพียงใด	105	64	43	43	255	66.23	45	18	32	29	124	32.21	-	2	1	2	5	1.30	
4	การเข้าค่ายพักแรมทำให้ท่านมีความมั่นใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานเพียงใด	105	73	61	57	296	76.88	40	10	15	17	77	20.0	5	1	-	-	6	1.56	
5	การเข้าค่ายพักแรมมีประโยชน์เพียงใด	140	77	72	67	356	92.47	7	7	4	7	25	6.49	3	1	-	-	4	1.04	
6	กิจกรรมค่ายพักแรมควรจัดต่อไป	150	84	72	74	380	98.70	-	-	4	-	4	1.04	-	-	-	-	-	-	



#### 4. การแสดงความคิดเห็น

ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นอื่น ต่อการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม ดังนี้

4.1 ข้อดีของการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อดีของการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม ตามลำดับดังนี้ (ตารางที่ 4)

1. มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น	119	คน
2. มีความรู้เพิ่มเติม	1	คน
3. มีความเพลิดเพลินสนุกสนาน	5	คน
4. มีความรู้เรื่องต่าง ๆ เพิ่มขึ้น	48	คน
5. มีความตรงต่อเวลา	21	คน
6. ได้ออกกำลังกายทำให้สุขภาพแข็งแรง	20	คน
7. มีความรับผิดชอบในหน้าที่	13	คน
8. มีความสามัคคี	9	คน
9. กล้าแสดงออก	8	คน
10. ได้ประสบการณ์ชีวิตแบบใหม่	5	คน
11. ทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน	5	คน
12. รู้จักการวางแผนงาน	1	คน

ตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นข้อดีต่อการจัดกิจกรรม

ข้อที่	ความคิดเห็น *	รุ่นที่				รวม
		1	2	3	4	
1	มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น	40	27	30	22	119
2	มีความรู้เพิ่มเติม	33	21	19	18	91
3	มีความเพลิดเพลินสนุกสนาน	21	10	13	9	55
4	มีความรู้เรื่องต่าง ๆ เพิ่มขึ้น	21	9	10	8	48
5	มีความตรงต่อเวลา	11	10	-	-	21
6	ได้ออกกำลังกายทำให้สุขภาพแข็งแรง	8	-	9	3	20
7	มีความรับผิดชอบในหน้าที่	5	-	-	8	13
8	มีความสามัคคี	-	-	5	4	9
9	กล้าแสดงออก	6	-	2	-	8
10	ได้ประสบการณ์ชีวิตแบบใหม่	2	-	3	-	5
10	ทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน	-	2	-	3	5
11	รู้จักการวางแผนงาน	-	-	1	-	1

\* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.2 ข้อเสียของการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม ผู้เข้ารับการอบรมได้  
แสดงความคิดเห็นต่อข้อเสียของการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม ดังนี้ (ตารางที่ 5)

1. เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยเกินไป 63 คน
2. ให้เวลาพักผ่อนน้อยเกินไป ไปต้องนอนตึก 52 คน  
และตื่นเช้า
3. อากาศร้อน 15 คน
4. เพื่อนไม่ให้ความร่วมมือ 8 คน
5. อาหารไม่อร่อย 4 คน
6. คิดถึงพ่อแม่/ผู้ปกครอง 2 คน

ตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นข้อเสียต่อการจัดกิจกรรม

ที่	ความคิดเห็น*	รุ่นที่				รวม
		1	2	3	4	
1	เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยเกินไป	32	-	18	13	65
2	<u>ให้เวลาพักผ่อนน้อยเกินไปต้อง</u> นอนดึกและตื่นเช้า	18	9	12	13	52
3	อากาศร้อน	-	-	7	8	15
4	เพื่อนไม่ให้ความร่วมมือ	-	-	2	6	8
5	อาหารไม่อร่อย	-	-	4	-	4
6	คิดถึงพ่อแม่/ผู้ปกครอง	2	-	-	-	2

\* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3 ความคิดเห็นต่อวิชาความรู้ที่ต้องการให้จัดเพิ่มเติม พบว่าผู้  
เข้ารับการอบรมต้องการให้จัดวิชาความรู้ในการอบรมเพิ่มมากขึ้นดังนี้  
(ตารางที่ 6)

- |                                 |    |    |
|---------------------------------|----|----|
| 1. กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ       | 15 | คน |
| 2. ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด | 14 | คน |
| 3. การป้องกันยาเสพติด           | 10 | คน |
| 4. การทัศนศึกษานอกค่ายพักแรม    | 7  | คน |
| 5. การวางแผนครอบครัว            | 6  | คน |
| 6. โรคเอดส์                     | 2  | คน |
| 7. พฤติกรรมวัยรุ่น              | 1  | คน |

8. การอยู่ร่วมกันในสังคม 1 คน  
 9. การศึกษาต่อต้องทำอะไร 1 คน

ตารางที่ 6 แสดงวิชาที่ต้องการให้จัดเพิ่มเติม

ปี	หัวข้อวิชา	รุ่นที่				รวม
		1	2	3	4	
1	กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ	-	7	8	-	15
2	ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด	3	-	6	5	14
3	การป้องกันยาเสพติด	-	-	7	3	10
4	การทัศนศึกษานอกค่ายพักแรม	-	3	4	-	7
5	การวางแผนครอบครัว	2	-	-	4	6
6	โรคเอดส์	-	-	-	2	2
7	พฤติกรรมวัยรุ่น	-	-	-	1	1
7	การอยู่ร่วมกันในสังคม	-	-	-	1	1
7	การศึกษาต่อต้องทำอะไร	1	-	-	-	1

5. ปัญหาแรงงานเด็ก จากการสอบถามผู้เข้ารับการอบรมถึงปัญหาของแรงงานเด็กในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกเป็นปัญหาจากการทำงาน ปัญหาส่วนตัว และความต้องการให้หน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือนั้น ผู้เข้าอบรมได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานของแรงงานเด็ก ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการทำงานของแรงงานเด็กตามลำดับดังนี้ (ตารางที่ 7)

1. หัวหน้างานไม่เอาใจใส่ ลำเอียง จีบ้น 22 คน
2. สถานที่ทำงานไม่ปลอดภัย ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัย 13 คน
3. ไม่มีสวัสดิการ หรือสวัสดิการที่มีอยู่ไม่ดี 11 คน
4. สภาพแวดล้อมของสถานประกอบการไม่ดี(น้ำเสีย/ขยะ/อากาศไม่ระบาย) 7 คน
5. เพื่อนร่วมงานไม่สามัคคีและมีการหักค้ำข้าง กรณีขาดงานหรือมาทำงานสายอย่างละ 6 คน รวม 12 คน
6. ห้องน้ำในที่ทำงานมีน้อย/สกปรก และนายจ้างออกกฎระเบียบมากเกินไปอย่างละ 5 คน รวม 10 คน
7. นายจ้างไม่ฟังเหตุผล/พูดจาไม่สุภาพ ไม่สอนงาน ทำให้ไม่เข้าใจการทำงานอย่างละ 4 คน รวม 8 คน
8. ต้องทำงานล่วงเวลามากทำให้เวลากลับบ้านไม่แน่นอน ยังไม่ได้บัตรประกันสังคมและได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอย่างละ 3 คน รวม 9 คน
9. เงินเดือนไม่ออกตามกำหนด ไม่จัดวันหยุดพักผ่อนประจำปี ต้องการเปลี่ยนหน้าที่การทำงาน นายจ้างเอาเปรียบชอบให้เข้างานและออกงานก่อน – หลังเวลาทำงานปกติ และทะเลาะกับเพื่อนร่วมงานอย่างละ 2 คน รวม 10 คน
10. ต้องยื่นทำงานเป็นระยะเวลาาน นายจ้างไม่ออกสลิปเงินเดือนให้เป็นหลักฐาน ต้องการทำงานล่วงเวลามาก ๆ เพราะจะได้มีเงินใช้และต้องการให้นายจ้างเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นอย่างละ 1 คน รวม 4 คน

ตารางที่ 7 แสดงปัญหาเกี่ยวกับการทำงานของแรงงานเด็ก

ที่	ปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน	1	2	3	4	รวม
1	หัวหน้างานไม่เอาใจใส่ ลำเอียง ขี้บ่น	8	5	7	2	22
2	สถานที่ทำงานไม่ปลอดภัย ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัย	7	3	1	2	13
3	ไม่มีสวัสดิการ หรือสวัสดิการที่มีอยู่ไม่ดี	3	4	2	2	11
4	สภาพแวดล้อมของสถานประกอบการ(น้ำเสีย/ขยะ/อากาศไม่ระบาย)	3	1	2	1	7
5	เพื่อนร่วมงานไม่สามัคคีและมีกรหักค้ำข้างกรณีขาดงานหรือมาทำงานสาย	5	1	3	3	12
6	ห้องน้ำในที่ทำงานมีน้อย/สกปรก ภาระนายจ้างออกกฎระเบียบมากเกินไป หรือมาทำงานสาย	4	2	4	-	10
7	นายจ้างไม่ฟังเหตุ/พูดจาไม่สุภาพ ไม่สอนงาน ทำให้ไม่เข้าการทำงาน	4	-	2	2	8
8	ต้องทำงานล่วงเวลามากทำให้เวลากลับบ้านไม่แน่นอน ยังไม่ได้บัตรประกันสังคมและได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ	5	2	1	1	9
9	เงินเดือนไม่ออกตามกำหนด ไม่จัดวันหยุดพักผ่อนประจำปี ต้องการเปลี่ยนหน้าที่การทำงาน นายจ้างเอาเปรียบขอให้เข้างานและออกงานก่อน - หลังเวลาทำงานปกติ และทะเลาะกับเพื่อนร่วมงาน	6	3	-	1	10
10	ต้องยื่นทำงานเป็นระยะเวลานาน นายจ้างไม่ออกสติปเงินเดือนให้เป็นหลักฐาน ต้องการทำงานล่วงเวลามาก ๆ เพราะจะได้มีเงินใช้และต้องการให้นายจ้างเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น	3	1	-	-	4

5.2 ปัญหาส่วนตัวของแรงงานเด็ก ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาส่วนตัวของแรงงานเด็ก ตามลำดับ ดังนี้ (ตารางที่ 8)

1. รายได้น้อย 14 คน
2. บิดา/มารดา ขัดแย้งกัน ทำให้ขาดความอบอุ่น 11 คน
3. ต้องการศึกษาคู่แต่ไม่เงินทุน และมีปัญหากับเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานอย่างละ 10 คน รวม 20 คน
4. สถานที่พักไกลจากที่ทำงาน 6 คน
5. มีโรคประจำตัว 3 คน
6. ไม่รู้จะไปขอคำปรึกษาจากใคร เพื่อนข้างห้องชอบส่งเสียงดัง ทำให้ไม่ได้พักผ่อน ไม่ได้ออกกำลังกายเพราะเลิกงานช้า ปัญหาญาติพี่น้อง/ครอบครัว และไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อนอย่างละ 1 คน รวม 5 คน

ตารางที่ 8 แสดงปัญหาส่วนตัวของแรงงานเด็ก

ที่	ปัญหาส่วนตัว	1	2	3	4	รวม
1	รายได้น้อย	5	2	3	4	14
2	บิดา/มารดา ขัดแย้งกัน ทำให้ขาดความอบอุ่น	5	2	3	1	11
3	ต้องการศึกษาคู่แต่ไม่เงินทุน และมีปัญหากับเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน	6	8	4	2	20
4	สถานที่พักไกลจากที่ทำงาน	1	-	2	3	6
5	มีโรคประจำตัว	1	1	-	1	3
6	ไม่รู้จะไปขอคำปรึกษาจากใคร เพื่อนข้างห้องชอบส่งเสียงดัง ทำให้ไม่ได้พักผ่อน ไม่ได้ออกกำลังกายเพราะเลิกงานช้า ปัญหาญาติพี่น้อง/ครอบครัว และไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน	2	1	1	1	5

5.3 ความต้องการช่วยเหลือของแรงงานเด็ก ผู้เข้ารับการอบรมได้  
แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือตามลำดับ ดังนี้ (ตารางที่ 9)

- |  |    |      |
|--|----|------|
| 1. ต้องการให้ปรับค่าจ้างทุกปี  | 16 | คน   |
| 2. ต้องการทุนการศึกษาหรือจัดการศึกษาต่อ  | 11 | คน   |
| 3. ควรตรวจตราดูแลแรงงานเด็กให้มากกว่านี้<br>โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย  | 8  | คน   |
| 4. ควรจัดทัศนศึกษาและค่ายพักแรมบ่อย ๆ  | 5  | คน   |
| 5. ต้องการให้สถานประกอบการเพิ่ม<br>สวัสดิการมาก ๆ  | 3  | คน   |
| 6. ต้องการให้มีเงินกู้มาก ๆ เพื่อช่วยเหลือคนจน   | 2  | คน   |
| 7. ต้องการให้มีสื่อทางโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์<br>เกี่ยวกับการอบรมความรู้ต่าง ๆ/ การหักเงิน<br>ประกันสังคมของแรงงานเด็กควรน้อยกว่า<br>แรงงานผู้ใหญ่ ควรจัดให้มีวันหยุดสำหรับไปเรียน<br>หนังสือ และควรเอาใจใส่การป้องกันยาเสพติดมาก ๆ<br>อย่างละ 1 คน รวม |    | 4 คน |



ตารางที่ 9

ที่	ความต้องการ	รุ่นที่				รวม
		1	2	3	4	
1	ต้องการให้ปรับค่าจ้างทุกปี	7	4	2	3	16
2	ต้องการทุนการศึกษาหรือจัดการศึกษาต่อ	5	2	1	3	11
3	ควรตรวจตราดูแลแรงงานเด็กให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย	2	4	1	1	8
4	ควรจัดทัศนศึกษาและค่ายพักแรมบ่อย ๆ	-	3	-	2	7
5	ต้องการให้สถานประกอบการเพิ่มสวัสดิการมาก ๆ	2	-	-	1	3
6	ต้องการให้มีเงินกู้มาก ๆ เพื่อช่วยเหลือคนจน	-	1	-	1	2
7	ต้องการให้มีสื่อทางโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการอบรมความรู้ต่าง ๆ การหักเงินประกันสังคมของแรงงานเด็กควรน้อยกว่าแรงงานผู้ใหญ่ ควรจัดให้มีวันหยุดสำหรับไปเรียนหนังสือ และควรเอาใจใส่การป้องกันยาเสพติดมาก ๆ	1	1	-	2	4

## บทที่ 4

### สรุปและข้อเสนอแนะ

#### สรุป

จากผลการศึกษาคำเนินการการจัดกิจกรรมค่ายพักแรมในบทที่ 3 สรุปได้ว่าแรงงานเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม รวม 385 คน เป็นแรงงานเด็กหญิง 213 คน แรงงานเด็กชาย 172 คน แรงงานเด็กทั้งหมดส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมีแรงงานเด็กส่วนหนึ่งกำลังศึกษาระดับปวช. แสดงให้เห็นว่าแรงงานเด็กในปัจจุบันมีการศึกษาเพิ่มขึ้นกว่าเดิมเป็นผลจากการที่รัฐขยายการศึกษาภาคบังคับถึงระดับ ม.3 และมีแนวโน้มจะศึกษาต่อเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามแรงงานเด็กส่วนหนึ่งยังมีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมค่ายพักแรมและปัญหาแรงงานเด็กนั้น สรุปได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมนี้เป็นประโยชน์แก่แรงงานเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทำให้แรงงานเด็กมีโอกาสพบเพื่อนใหม่ เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน
2. แรงงานเด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับวิชาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสร้างความมั่นใจในตนเองให้กับแรงงานเด็กได้ส่วนหนึ่ง
3. แรงงานเด็กส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมค่ายพักแรมมีข้อดีหลาย ๆ เรื่อง เช่น มีเพื่อนเพิ่มขึ้น ได้รับความรู้เพิ่มเติม ได้รับความสนุกสนาน ได้ออกกำลังกาย ฯลฯ อย่างไรก็ตาม แรงงานเด็กบางส่วนเห็นว่ากิจกรรมค่ายพักแรมนี้มีข้อเสียบางอย่าง เช่น มีเวลาในการจัดกิจกรรมน้อยเกินไป ให้เวลาพักน้อย เพื่อนไม่ให้ความร่วมมือ ฯลฯ เป็นต้น

4. ในส่วนของวิชาความรู้ที่แรงงานเด็กต้องการให้จัดเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด การป้องกันยาเสพติด กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ การจัดทัศนศึกษานอกค่ายพักแรม ฯลฯ เป็นต้น

5. ในส่วนของปัญหาของแรงงานเด็ก ซึ่งได้รับจากการสอบถามแรงงานเด็กพบว่าปัจจุบันแรงงานเด็กประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

#### 5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน อาทิ

- หัวหน้างานไม่เอาใจใส่ ลำเอียง ชี้น
- สถานที่ทำงานไม่ปลอดภัย
- นายจ้างไม่จัดสวัสดิการหรือสวัสดิการที่มีอยู่ไม่ดี
- ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ
- ไม่จัดวันหยุดพักผ่อนประจำปี
- เงินเดือนไม่ออกตามกำหนด
- นายจ้างตัดค่าจ้างเมื่อมาสายจ้างหรือขาดงาน

#### 5.2 ปัญหาส่วนตัว อาทิ

- รายได้น้อยเกินไป
- ไม่ได้รับความอบอุ่นจากบิดามารดา
- ต้องการศึกษาต่อแต่ไม่มีเงินทุน

6. สิ่งที่แรงงานเด็กต้องการความช่วยเหลือ มีดังนี้

#### 6.1 การปรับค่าจ้างทุกปี

#### 6.2 ทุนการศึกษาต่อ

#### 6.3 การตรวจตราดูแลแรงงานเด็กให้มากกว่านี้

จากปัญหาของแรงงานเด็กและสิ่งที่แรงงานเด็กต้องการความช่วยเหลือแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันแรงงานเด็กยังได้รับการปฏิบัติต่อนายจ้างอย่างไม่ถูกกฎหมายในหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งเรื่องสำคัญได้แก่ สภาพการทำงานไม่

ปลอดภัย รวมถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ไม่สะอาด ไม่มีการสอนงาน ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน มีการบังคับให้ทำงานเกินเวลาที่กำหนด หรือทำงานล่วงเวลา จนมีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ รวมทั้งมีการจ่ายค่าจ้างไม่ถึงค่าจ้างขั้นต่ำ นอกจากนั้นแรงงานเด็กยังขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ขาดเงินทุนในการศึกษาต่อ แสดงให้เห็นว่าแรงงานเด็กมีแนวโน้มต้องการศึกษาต่อมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การขาดความอบอุ่นจากครอบครัว อาจทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมาได้

### ข้อเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมค่ายพักแรมให้แก่แรงงานเด็กนั้น เป็นสิ่งที่ดีเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้แรงงานเด็กได้รับการพักผ่อน สนุกสนานเพลิดเพลินได้ พบเพื่อนใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญของผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น การที่แรงงานเด็กต้องทำงานก่อนวัยอันควร ทำให้ขาดโอกาสการดำเนินชีวิตในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น กิจกรรมนี้จึงเป็นการเพิ่มโอกาสที่เสียนั้นคืนให้กับแรงงานเด็ก นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมนี้ยังเป็นการสร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่แรงงานเด็กก่อนที่จะเป็นแรงงานผู้ใหญ่ด้วยการอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น การวางแผนครอบครัว การป้องกันโรคต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินการ มีดังนี้

#### 1. การจัดกิจกรรมค่ายพักแรมนี้ควรจัดให้ทั่วถึงแรงงานเด็ก

ทุกคนเพราะปัจจุบันแรงงานเด็กมีไม่มากเท่าใดนัก และหากเป็นไปได้แรงงานเด็กทุกคนควรได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ปีละ 2 ครั้ง นอกจากนั้นหากเป็นไปได้ควรขยายการดำเนินการไปจัดกิจกรรมให้แก่แรงงานเด็กต่างชาติด้วย

2. ควรจัดอบรมแรงงานเด็กที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมนี้ไปแล้ว แม้ผู้ผ่านการอบรมจะมีอายุเกินวัยการเป็นแรงงานเด็ก เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายแรงงาน จะทำให้ส่วนราชการได้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของลูกจ้าง และได้รับความร่วมมือในการทำงานกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน นอกจากนั้นยังช่วยให้ลูกจ้างได้รับการพักผ่อนตามสมควรด้วย

3. ปัญหาของแรงงานเด็ก จากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของ นายจ้าง ควรจะต้องเร่งดำเนินการตรวจตราดูแลให้ทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบัน แรงงานเด็กมีจำนวนไม่มาก และสถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานเด็กต้อง มาขออนุญาตเด็กทำงานอยู่แล้ว หน่วยปฏิบัติจึงสามารถเร่งดำเนินการตรวจคุ้มครอง แรงงานให้ทั่วถึงได้ไม่ยากนัก ทั้งนี้หากมีปัญหาการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อแรงงานเด็ก และสังคมได้ทราบ อาจเกิด ปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การถูกต่อต้านการซื้อสินค้า เป็นต้น

4. สำหรับปัญหาอื่นของแรงงานเด็ก เช่น ปัญหาความต้องการการศึกษาต่อ หรือการขาดเงินทุนการศึกษา ควรประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น การทำงานเกี่ยวกับแรงงานเด็ก ควรทำเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน เพื่อประสานและส่งต่อปัญหา อย่างเป็นระบบด้วย โดยอาจจัดตั้งเป็นคณะกรรมการระดับประเทศ ให้มีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันพิจารณา แนวแนวทางต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือแรงงานเด็ก

## บรรณานุกรม

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติแรงงาน เอกสารอัดสำเนา, 2547